

PAŁAC SASKI

NIEZWYKŁE MIEJSCE W NIEZWYKŁYM MIEŚCIE

GRÓB NIEZNANEGO ŻOŁNIERZA

SCENARIUSZ LEKCJI HISTORII DLA SZKOŁY PODSTAWOWEJ I PONADPODSTAWOWEJ

SCENARIUSZ LEKCJI DLA SZKOŁY PODSTAWOWEJ I PONADPODSTAWOWEJ

TEMAT: GRÓB NIEZNANEGO ŻOŁNIERZA.

(1 godz. lekcyjna)

Materiał przeznaczony jest do realizacji na historii lub godzinie wychowawczej.

Treści nauczania (wymagania szczegółowe podstawy programowej – historia w szkole podstawowej)

II. Najważniejsze elementy polskiego dziedzictwa kulturowego. Uczeń:

- 1) zna symbole narodowe (barwy, godło, hymn państwowy), najważniejsze święta narodowe i państwowe, potrafi wytłumaczyć ich znaczenie;
- 3) wiąże najważniejsze zabytki i symbole kultury polskiej z właściwymi regionami.

XVII. Europa i świat po I wojnie światowej. Uczeń:

- 1) opisuje kulturowe i cywilizacyjne następstwa wojny;

XIX. II Rzeczpospolita w latach 1921–1939. Uczeń:

- 1) charakteryzuje skalę i skutki wojennych zniszczeń oraz dziedzictwa zaborowego.

Treści nauczania (wymagania szczegółowe podstawy programowej – historia w szkole ponadpodstawowej, zakres podstawowy)

XXXIX. Europa i świat po I wojnie światowej. Uczeń:

- 1) analizuje cywilizacyjne i kulturowe następstwa wojny; ocenia straty wojenne, wylicza społeczne i gospodarcze następstwa wojny;

Treści nauczania (wymagania szczegółowe podstawy programowej – historia w szkole ponadpodstawowej, zakres rozszerzony)

XLI. Walka o odrodzenie państwa polskiego po I wojnie światowej. Uczeń:

- 6) omawia sposoby upamiętnienia heroizmu Polaków na przykładzie Grobu Nieznanego Żołnierza, Cmentarza Obrońców Lwowa, Muzeum Powstań Śląskich, Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918–1919.

Cele ogólne

Uczeń:

- poznaje sposoby upamiętnienia Polaków poległych w obronie Ojczyzny;
- poznaje historię narodzin idei Grobu Nieznanego Żołnierza i jej realizację w wybranych państwach świata.

Cele szczegółowe.

Uczeń:

- rozwija umiejętności pracy z różnorodnym materiałem źródłowym;
- wyjaśnia znaczenie Grobu Nieznanego Żołnierza dla państwa i narodu polskiego.

Metody i formy pracy:

- miniwykład;
- burza mózgów;
- analiza utworu literackiego i źródła ikonograficznego;
- praca samodzielna z materiałem edukacyjnym.

Środki dydaktyczne:

- fragment wiersza Artura Oppmana *Żołnierz Nieznany*.
- materiał edukacyjny „Pałac Saski. Niezwykłe miejsce w niezwykłym mieście” (Materiał pomocniczy nr 2.);
- strona internetowa www.odkryjpalacsaski.pl;
- analiza karykatury (Materiał pomocniczy nr 3.);
- zestaw slajdów: Cmentarze I wojny światowej (Materiał pomocniczy nr 1.) oraz Groby Nieznanego Żołnierza na świecie (Materiał pomocniczy nr 4.)

AUTOR: Krzysztof Gutowski

Tok lekcji

1. Czynności organizacyjne / wstępne

2. Ogniwio wiążące

- a) Nauczyciel rozpoczyna lekcję od przedstawienia uczniom fragmentu wiersza Artura Oppmana *Żołnierz Nieznany*:

Na Saskim Placu jest cichy grób,
Barwią się kwiaty u jego stóp,
A w grobie, krwawiąc świętymi rany,
Leży nasz polski żołnierz nieznany.

Na tę mogiłę, gdy składasz kwiat,
To tak, mój chłopcze, jakbyś go kładł
Na wszystkie groby, dawne i świeże,
Gdzie śpią za wolność legli żołnierze. [...]

Artur Oppman (Or-Ot), *Kochaj żołnierza*, Warszawa 1928, s. 23.

- b) Po lekturze prosi uczniów, aby powiedzieli na podstawie wiersza, jakie znaczenie ma Grób Nieznanego Żołnierza dla Polaków. Wyjaśnia, że tematem lekcji będzie historia Grobu Nieznanego Żołnierza w Warszawie.

3. Zajęcia właściwe

- a) Nauczyciel pyta uczniów, czy wiedzą, w jaki sposób w dawnych czasach (np. pod Grunwaldem w 1410 r., pod Wiedniem w 1683 r., pod Mołajskim w 1812 r.) dbano o poległych żołnierzy. Może wykorzystać metodę burzy mózgów. Uczniowie odpowiadają na pytanie, a wśród odpowiedzi mogą pojawić następujące przykłady:
- odwiezienie ciała (serca) poległego do domu (w wypadków wodzów lub poległych ze znaczących rodzin);
 - pochowanie we wspólnym grobie;
 - pozostawienie ciała pobojowisku na pastwę zwierząt i natury.
- b) Nauczyciel w formie miniwykładu zwraca uwagę, że w czasie I wojny światowej zginęły miliony żołnierzy. Zaznacza, że w czasie walk nie zawsze udawało się zapewnić im pochówek, a i po wojnie było to niemożliwe, bowiem setek tysięcy ciał nigdy nie odnaleziono. Tych poległych, których odnaleziono, chowano na tysiącach cmentarzy (Materiał pomocniczy nr 1.). W listopadzie 1918 r. we Francji postanowiono o utworzeniu w sercu Paryża symbolicznego grobu, przy którym każdy będzie mógł oddać hołd żołnierzom poległym za ojczyznę. Ideę udało się zrealizować w 1920 r., a w lutym 1921 r. nieznany żołnierz francuski spoczął pod Łukiem Triumfalnym w Paryżu.
- c) Nauczyciel rozdaje uczniom kopię strony 21 z broszury „Pałac Saski. Niezwykłe miejsce w niezwykłym mieście” (Materiał pomocniczy nr 2.). Uczniowie samodzielnie opracowują materiał, wybierając najważniejsze informacje. Nauczyciel po upływie wyznaczonego czasu podsumowuje pracę uczniów. Jeśli w klasie jest dostęp do internetu, można wykorzystać materiały ze strony www.odkryjpalacsaski.pl;
- d) Nauczyciel informuje uczniów, że w czasach II Rzeczypospolitej, podobnie jak obecnie, odbywały się przy Grobie ważne uroczystości państwowe i wojskowe. Grób Nieznanego Żołnierza był również odwiedzany przez zagraniczne delegacje. Zaznacza, że miało to być miejsce jednoczące wszystkich Polaków, co było widoczne m.in. w czasie zamachu majowego. Rozdaje lub prezentuje uczniom karykaturę z czasopisma „Mucha” (Materiał pomocniczy nr 3.) i prosi o jej interpretację.
- e) Nauczyciel w formie miniwykładu informuje uczniów o wysadzeniu przez Niemców Pałacu Saskiego w grudniu 1944 r. i zniszczeniu Grobu Nieznanego Żołnierza. Krótko przytacza losy Grobu po 1945 r. (w tym o przyjętej koncepcji zachowania trwałej ruiny). Podkreśla, jak ważne znaczenia miało to miejsce dla Polaków w czasie pielgrzymki Jana Pawła II do Ojczyzny w 1979 r. i po 1989 r., gdy przywrócono stare i dodano nowe tablice z nazwami pól bitewnych, a w urnach złożono ziemię z Katynia.

4. Podsumowanie zajęć

W ramach podsumowania nauczyciel prosi uczniów, aby wymienili okoliczności, podczas których przed Grobem Nieznanego Żołnierza odbywają się najważniejsze uroczystości państwowe i wojskowe. Uczniowie powinni wymienić daty 3 maja, 15 sierpnia i 11 listopada. Nauczyciel podkreśla, że na te uroczystości zaproszeni są zazwyczaj wszystkie osoby sprawujące najwyższe urzędy w państwie oraz przedstawiciele wszystkich kościołów. Na koniec nauczyciel wyświetla uczniom pokaz slajdów z wizerunkami grobów nieznanego żołnierza w innych stolicach świata (Materiał pomocniczy nr 4.).

Materiał pomocniczy nr 1.

Public Domain

- ▲ Francuscy żołnierze polegli pod Verdun w 1916 r. W tej najkrwawszej bitwie I wojny światowej poległy setki tysięcy żołnierzy francuskich i niemieckich. Tysiący ciał nigdy nie odnaleziono, a bardzo wielu poległych nie udało się zidentyfikować.

A_Leiny/Shutterstock.com

▲ Francuski cmentarz wojenny z I wojny światowej w Verdun. Widok współczesny.

▲ Rosyjski cmentarz wojenny z I wojny światowej w Grabiu na Podkarpaciu. Widok współczesny.

Andrzej Dusiewicz

▲ Niemiecki cmentarz wojenny z I wojny światowej w Elku. Widok współczesny.

Materiał pomocniczy nr 2.

1901 1923
 ▲
 1925

GRÓB NIEZNANEGO ŻOŁNIERZA

W styczniu 1921 r. pod Łukiem Triumfalnym w Paryżu odsłonięto Grób Nieznanego Żołnierza. W ten sposób uczczono bezimiennych żołnierzy francuskich poległych w czasie I wojny światowej. W tym samym roku w Warszawie powstał komitet budowy podobnego pomnika.

W listopadzie 1923 r. minister spraw wojskowych wydał rozkaz o powołaniu Tymczasowego Komitetu Organizacyjnego Budowy Pomnika Nieznanego Żołnierza. Grób miał zostać zbudowany w kolumnadzie Pałacu Saskiego, co wychodziło naprzeciw oczekiwaniom społecznym.

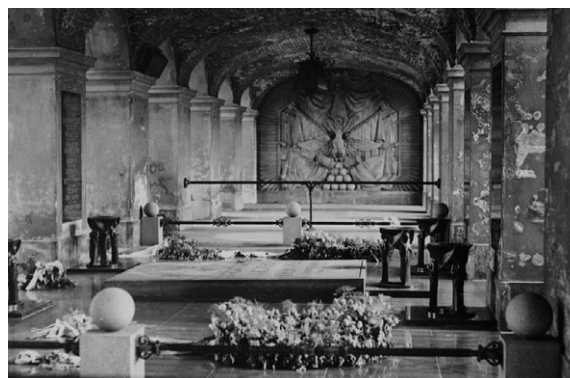
W 1925 r. wybrano **15 pobojowisk** z czasów walk o niepodległość Polski. Następnie drogą uroczystego losowania wybrano to, z którego miano dokonać ekshumacji szczątków poległego żołnierza. Wybór padł na pobojowisko lwowskie. 29 października z Cmentarza Orłąt we Lwowie wydobyto 3 trumny bezimiennych żołnierzy. Spośród nich Jadwiga Zarugiewiczowa, matka żołnierza poległego 17 sierpnia 1920 r. pod Zadwórzem (tzw. Polskich Termopilach), wybrała trumnę, w której spoczywały zwłoki 14-letniego ochotnika. **W Dzień Zaduszny, 2 listopada 1925 r., uroczysty kondukt żałobny dotarł do Warszawy, gdzie odbyła się uroczystość złożenia szczątków w Grobie Nieznanego Żołnierza.** Oprócz trumny w grobie umieszczono ziemię z 14 pozostałych pól bitewnych. Grób nakryto płytą z napisem:

 TU LEŻY ŻOŁNIERZ POLSKI POLEGŁY
 ZA OJCZYZNĘ

Na czterech filarach arkad umieszczono tablice z nazwami pobojowisk z lat 1914–1920. Pod każdą płonął znicz w kształcie czary podtrzymywanej przez trzy boginie Nike. Od strony Ogrodu Saskiego przestrzeń między arkadami zamknięto ażurowymi kratami, ozdobionymi dwoma najważniejszymi polskimi odznaczeniami wojskowymi – Krzyżem Kawalerskim Orderu *Virtuti Militari* i Krzyżem Walecznych. Między nimi umieszczono znak Wojska Polskiego – orła na tarczy Amazołek.

▲ **Orlęta Lwowskie**, obraz Wojciecha Kossaka z 1926 r. Nieznany żołnierz pochowany w arkadach Pałacu Saskiego został wybrany z grona obrońców Lwowa, poległych w latach 1918–1919.

▲ **Grób Nieznanego Żołnierza**, lata 30. XX w.

Materiał pomocniczy nr 3.

Nr 21 Warszawa, d. 21 maja 1926 r. — Cena numeru 15 gr., we Francji 1 fr. 20 ct. **Rok LVIII**

REDAKCJA
Kopernika 34
tel. 407-50
ADMINISTRACJA
Biuro Ungra
Senatorska 12.

MUCHA

PRENUMERATA
w Warszawie
i na prowincji
kwartalnie
zł. 2 gr. 20
Konto czekowe
P. K. O. Nr. 4680

U grobu Nieznanego Żołnierza.

Duch Nieznanego Żołnierza. — Jeżeli mnie do tego pięknego miejsca przywieszono po to, ażebym patrzył na brata walczącego z bratem, to bodajbym lepiej leżał w mym dawnym cichym, biednym grobie lwowskim.

Materiał pomocniczy nr 4.

- ▲ Płyta na Grobie Nieznanego Żołnierza w pod Łukiem Triumfalnym w Paryżu. Na płycie widnieje napis „Tu spoczywa żołnierz francuski, który poległ za ojczyznę”. Każdego dnia o godz. 18:30 przy Grobie powtarzana jest ceremonia rozpalania znicza, tzw. Płomienia Pamięci. Fotografia współczesna.

- ▲ Płyta na Grobie Nieznanego Żołnierza w Opactwie Westminsterskim w Londynie, miejscu koronacji królów Anglii i Wielkiej Brytanii. Nieznany żołnierz spoczął obok wybitnych pisarzy, naukowców, poetów, muzyków i architektów. W sumie w opactwie pochowano ponad 3300 osób. Fotografia współczesna.

travelview/Shutterstock.com

▲ Grób Nieznanego Żołnierza w Rzymie stanowi część tzw. Ołtarza Ojczyzny. Nad grobem widnieje postać Romy. Fotografia współczesna.

streetflash/Shutterstock.com

▲ Warta honorowa przed Grobem Nieznanego Żołnierza na placu Konstytucji (Syntagma) w Atenach. Straż pełnią żołnierze Gwardii Prezydenckiej, tzw. ewzoni, ubrani w tradycyjne stroje greckie. Fotografia współczesna.

- ▲ Warta honorowa przy Grobie Nieznanych Żołnierzy na Narodowym Cmentarzu w Arlington niedaleko Waszyngtonu. Amerykański grób, tak jak i symboliczne groby nieznanych żołnierzy w Europie, powstał po I wojnie światowej. Od europejskich wyróżnia go jednak to, że po kolejnych konfliktach, w których brały udział Stany Zjednoczone, chowano w nim dalszych poległych. Obecnie w grobie spoczywa czterech żołnierzy: z I wojny światowej, z II wojny światowej, z wojny koreańskiej i wojny wietnamskiej. Fotografia współczesna.